

1.1 Brandweer Haren

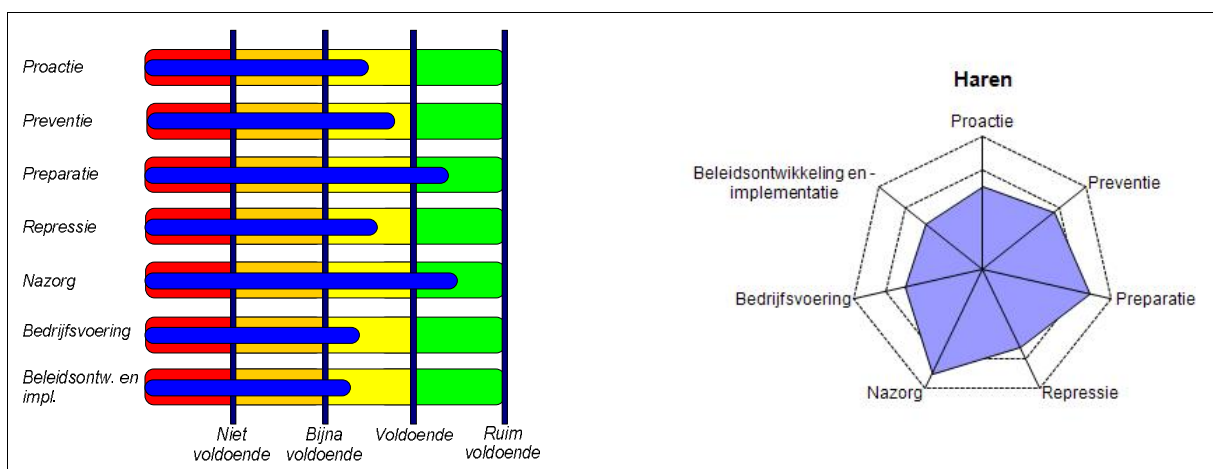
Brandweer Haren is een vrijwilligerskorps met 30 vrijwilligers, verdeeld over twee ploegen. Alle uitrukken worden in principe verzorgd vanuit de kazerne aan de Westerse Drift. Bij incidenten in Noordlaren wordt behalve brandweer Haren ook brandweer Tynaarlo (post Zuidlaren) opgeroepen. Het incident wordt vervolgens afgehandeld door het korps dat als eerste ter plaatse is. Brandweer Haren verzorgt in totaal circa 130 uitrukken per jaar¹.

In het verzorgingsgebied van de brandweer wonen ruim 18.000 inwoners. Het gebied is relatief landelijk, met enkele wat grotere risico's. Het grootste risico is gelegen in het NS rangeerterrein dat zich binnen het verzorgingsgebied bevindt. Het gaat om een van de grootste onderhoudsplaatsen in het land, waar naast de NS ook Strukton en ProRail werkzaam zijn. Het rangeerterrein is geen BRZO-bedrijf; die zijn er niet in Haren.

De koude taken worden uitgevoerd door een beroepsbezetting van 3 personen, waarbij voor administratieve zaken een beroep kan worden gedaan op de gemeente. In totaal beschikt de brandweer over 3,2 fte. Het korps maakt in organisatorische zin onderdeel uit van de sectie Bouwen, Openbare Ruimte en Groen (BORG). Commandant en medewerkers vallen allen onder het sectorhoofd BORG. De commandant wordt ingehuurd vanuit Groningen stad op basis van een convenant tussen Groningen en Haren dat onder meer de bepaling bevat dat de ondercommandant Brandweer Groningen Stad tevens commandant van Haren is. Deze constructie uitgezonderd maakt brandweer Haren geen gebruik van diensten uit Groningen, niet in de koude en ook niet in de warme sfeer.

1.1.1 Totaalbeeld kwaliteitsmeting

In de onderstaande figuur geven wij aan hoe brandweer Haren op de verschillende onderdelen van de kwaliteitsmeting heeft gescoord. De scores lopen van 1,0 ('niet voldoende') tot en met 4,0 ('ruim voldoende'). In de navolgende paragrafen zullen wij op ieder onderdeel nader ingaan.

¹ Circa 70 maal voor brand, circa 60 maal voor hulpverlening. Het gaat bij dit laatste met name om vee dat in de sloot is geraakt.

1.1.2 Proactie

Op het taakveld proactie scoort brandweer Haren gemiddeld een 2,5. Uit de audit komen verschillende verbeterpunten naar voren.

Het eerste hiervan is dat brandweer Haren op lokaal niveau geen proactiebeleid heeft vastgesteld. Waar het gaat om de betrokkenheid van de brandweer bij bestemmingsplannen, wordt in de praktijk de regionale notitie 'Adviseren over bestemmingsplannen door de brandweer' (november 2008) gehanteerd. Deze is door de brandweer actief onder de aandacht van de collega's van de sectie BORG gebracht.

In de tweede plaats rapporteert de brandweer weliswaar aan het bestuur over door hem uitgevoerde risicoanalyses en naar aanleiding daarvan getroffen operationele maatregelen², maar zijn rapportages op dit vlak bevatten geen voorstellen voor de omgang met restrisico's³.

Een derde verbeterpunt is dat de brandweer niet zijn betrokkenheid bij het actualiseren van de risicokaart heeft geborgd. Zijn rol blijft beperkt tot het op verzoek aanleveren van gegevens aan de afdeling Milieu, bij wie het beheer van de risicokaart in de gemeente Haren is belegd. Als er bij de brandweer relevante informatie naar voren komt uit controles, legt het korps deze voor aan de afdeling Milieu. De afdeling Milieu zit er actief bovenop: als de brandweer verschillende keren een bezoek brengt aan hetzelfde object, vraagt de afdeling Milieu bij hem na hoe dat zit. Deze werkwijze is echter niet geborgd in een vaste structuur of een werkproces; informatie-uitwisseling vindt plaats als een van beide partijen daarom verzoekt. De afdeling Milieu voert de aanpassingen onder eigen verantwoordelijkheid door. De brandweer controleert alleen op ad hoc basis of de gegevens op de risicokaart kloppen.

Een laatste aandachtspunt is dat de adviserende rol van de brandweer ten aanzien van proactie niet is vastgelegd en daarmee niet is geborgd. Plannen op het gebied van ruimtelijke ordening komen in de praktijk wel bij de brandweer langs, zodat deze erover kan adviseren. De brandweer kijkt bij bestemmingsplannen ook naar het ontwerp van de bluswatervoorziening. Ook op dit punt geldt echter dat de adviesrol niet is vastgelegd. De gemeente Haren hanteert in de praktijk de regionale 'Handleiding Bereikbaarheid en Bluswatervoorziening', die in februari 2009 is verschenen. Deze Handleiding is echter niet door het college vastgesteld. Het is daarom in theorie mogelijk dat de collega's van RO de brandweer passeren en geen brandweeraadvies vragen.

Positief is tot slot dat de brandweer voor geïdentificeerde risico's analyses heeft uitgevoerd en operationele maatregelen heeft getroffen. Alle gebruiksvergunningplichtige objecten in Haren worden jaarlijks gecontroleerd. Daarvan wordt een lijst bijgehouden. Op basis daarvan worden de gemaakte aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten actueel gehouden. Voor het rangeerterrein in het verzorgingsgebied is een rampbestrijdingsplan gemaakt.

² Zie bijvoorbeeld de notitie 'Uitvoering van Externe Veiligheid door de gemeente Haren'.

³ Onder restrisico moet worden verstaan: het risico dat niet wordt afgedekt door de capaciteit van de brandweer.

1.1.3 Preventie

De gemiddelde score op het taakveld preventie is een 2,8. Opnieuw zijn er verschillende verbeterpunten aan te wijzen. Het eerste is dat brandweer Haren de inhoudelijke richtlijnen die hij in de praktijk hanteert op het gebied van brandpreventie, niet op papier heeft gezet. Hierdoor is niet transparant welke taken de brandweer op dit vlak uitvoert, wat hij van andere gemeentelijke afdelingen verwacht en wat die andere afdelingen van de brandweer mogen/moeten verwachten.

Een tweede aandachtspunt is dat de brandweer geen maatregelen heeft getroffen die borgen dat hij standaard wordt betrokken bij controles tijdens de bouw. De brandweer krijgt aanvragen voor bouwvergunningen in de praktijk wel (vrijwel) altijd toegezonden en ziet op de bouwplannen dan ook of en zo ja waar brandpreventieve voorzieningen zijn aangebracht. Als dit het geval is, gaat hij in de praktijk altijd mee bij controles. In 2009 is dit voor twee bouwplannen gebeurd. Verder valt op dat de brandweer niet structureel en planmatig invulling geeft aan zijn voorlichtingstaak. De brandweer doet op verzoek wel aan voorlichting. Een aantal scholen wordt met enige regelmaat bezocht, maar ook hieraan ligt geen planning of structuur ten grondslag. Verder organiseert de brandweer af en toe voorlichtingssessies voor instellingen en particulieren. De brandweer rapporteert over de gegeven voorlichting in zijn jaarverslag.

Een laatste verbeterpunt heeft betrekking op de rol van de brandweer als (gemandateerd) verlener van gebruiksvergunningen. Het korps houdt hiervoor zelf de dossiers in beheer. Er is echter niet per dossier vastgesteld wie de beheerder is en wat de bewaartermijnen zijn.

Sterk is onder meer dat de brandweer structureel nagaat of zijn aanwijzingen bij controles op naleving van brandpreventieve vergunningsvoorwaarden worden opgevolgd. De gemeente Haren kent hiervoor sinds 2009 een zgn. 'Handhavingsoverleg', waarin alle handhavende diensten inclusief de brandweer bijeenkomen. De onderlinge samenwerking wordt ook met enige regelmaat geëvalueerd. Uit de meest recente evaluatie bleek dat de handhavers teveel langs elkaar heen werken. Daarom is in 2009 een gezamenlijke Handhavingsstrategie ontwikkeld. Er is ook een extern handhavingsoverleg met de partners. De brandweer schuift zowel bij het interne als bij het externe overleg aan. De capaciteit hiervoor is in de begroting vastgelegd en wordt jaarlijks geactualiseerd.

Opvallend is ook de wijze waarop brandweer Haren invulling heeft gegeven aan de koppeling tussen preventie enerzijds en preparatie en repressie anderzijds: het korps informeert de ploegchefs over bouwplannen die de pijplijn zitten en als een bepaald bouwplan doorgang vindt, worden ook de ploegen daarover geïnformeerd. Binnen drie maanden wordt daarna bij het betreffende object geoefend met de ploeg (dus nog voor het gebouw in kwestie in gebruik is genomen). Als er iets niet klopt aan bijv. een bereikbaarheidskaart, wordt dat op deze manier geconstateerd voordat het pand in gebruik is genomen.

1.1.4 Preparatie

Op het taakveld preparatie ligt de gemiddelde score van brandweer Haren met een 3,3 boven het niveau voldoende. Uit de audit komen twee aandachtspunten naar voren.

Het ene is dat de brandweer geen meerjarenopleidingsplan heeft opgesteld. De praktijk is dat iedere medewerker bij binnenkomst meteen een functie krijgt toegewezen en vervolgens langs die lijnen wordt opgeleid. Waar mogelijk wordt geanticipeerd op het vertrek van bevelvoerders. Als iemand bijvoorbeeld niet door de keuring komt, wordt alvast gekeken wie hem kan vervangen als bevelvoerder. Voor opleidingen is een apart budget beschikbaar. Als dit budget in de loop van het jaar overschreden dreigt te worden, kan de commandant het college in juni in de MARAP verzoeken om aanvullende middelen. Dit is de afgelopen jaren echter nooit nodig geweest.

Het tweede aandachtspunt is dat de terugkoppeling die de brandweer van het oefencentrum in Wijster ontvangt na een realistische oefening, voor de manschappen geen persoonsgebonden kwalitatieve beoordelingen bevat. Anders gezegd: de brandweer krijgt wel te horen wie er bij de oefening aanwezig waren, maar niet hoe die personen het er vanaf hebben gebracht⁴. Hierdoor kan de brandweer niet voldoen aan de eis om de resultaten van realistische oefeningen op persoonsniveau te registreren (kwaliteit en aanwezigheid). Over de bevelvoerders koppelt het oefencentrum wel persoonsgebonden terug. De vrijwilligers van brandweer Haren oefenen jaarlijks eenmaal in Wijster.

Tegenover de genoemde ontwikkelpunten staan diverse punten waarop de brandweer zijn zaken op orde heeft. Al het personeel met een operationele functie is voldoende opgeleid en gekeurd; vrijwel iedereen is bovendien beoefend volgens de oefenvereisten uit de Herziene Leidraad Oefenen⁵. Op basis van de eigen registratie wordt aantoonbaar gestuurd op de ontwikkeling van het individu. Brandweer Haren stelt jaarlijks een oefenschema op. De resultaten per oefening worden door de oefenleiders op individueel niveau bijgehouden op het oefenformulier met de scores 'V' of 'H'. 'H' staat voor herhaling, dan moet iemand de oefening in enige vorm overdoen. Daar wordt altijd een vervolg aan gegeven. In 2009 was er bijvoorbeeld iemand die moeite had met ademlucht en aan wie daarom extra oefeningen zijn aangeboden. Per individu wordt in Registar bijgehouden aan welke oefeningen men heeft deelgenomen en hoe men op die oefeningen heeft gescoord.

De brandweer wordt door de afdeling RO via specifieke software⁶ geïnformeerd over stremmingen door wegonderhoud of evenementen. Binnengekomen meldingen worden door de brandweer in de kazerne op het prikbord gehangen. Over langdurige stremmingen en stremmingen aan hoofdwegen wordt vooraf met de brandweer overlegd. De afdeling RO en de brandweer hebben bovendien in onderling overleg minimale eisen geformuleerd waaraan in het geval van een stremming moet worden voldaan. De informatie over stremmingen wordt ook doorgegeven aan de regionale alarmcentrale.

Dankzij het regionaal convenant beschikt de brandweer tenslotte over heldere afspraken met het waterleidingbedrijf omtrent plaatsing, gebruik en onderhoud van brandkranen. In het verzorgings-

⁴ Dit punt geldt niet voor de bevelvoerders: over hen verstrekt het oefencentrum wel individuele kwalitatieve beoordelingen.

⁵ Alleen enkele late instromers voldoen niet aan de minimale hoeveelheid oefeningen.

⁶ MOOV, 'Meldingen openbare orde en veiligheid'.

gebied van brandweer Haren bevinden zich circa 600 brandkranen. Deze kranen worden eens in de vier jaar door het waterbedrijf gecontroleerd en ieder jaar door de eigen vrijwilligers. De vrijwilligers van brandweer Haren kunnen zich voor deze controles aanmelden; de controleurs krijgen per kraan betaald. Het werkproces voor de controle van brandkranen is beschreven. Brandweer Haren werkt met vaste routes, waarin de brandkranen worden aangegeven met nummers. Iedere vrijwilliger krijgt een koffer mee met daarin de belangrijkste benodigdheden voor de controle (bijv. zandschep, schroevendraaier, kaarten). Hij of zij kan zijn/haar opmerkingen per nummer op een controlelijst invullen. Deze lijsten worden na de controles verzameld door de preparatist. Deze geeft de tekortkomingen aan het waterleidingbedrijf door.

1.1.5 Repressie

Op het taakveld repressie scoort brandweer Haren met een gemiddelde score van 2,6 aan de lage kant. De relatief lage score is echter in zijn geheel te herleiden tot een slechte score op één indicator. Dit verbeterpunt is dat de gemeente Haren geen norm voor de opkomsttijd van de brandweer heeft vastgesteld: het Regionaal Repressief Dekkingsplan is lokaal niet door het college vastgesteld, nadat het in 2005 door de regionale bestuurscommissie was aangenomen.

Op alle andere onderdelen scoort de brandweer een voldoende of hoger. Goed is bijvoorbeeld dat de brandweer vooruitlopend op de wet veiligheidsregio een registratie van werkelijke uitruktijden bijhoudt. De brandweer rapporteert in zijn jaarverslag over de gerealiseerde uitrukprestaties aan het bestuur. Er zijn in de tweede plaats heldere en uitvoerbare operationele inzetprocedures vastgesteld. Tot voor kort waren deze nog wel over verschillende mappen verspreid. Het korps is nu bezig om de diverse inzetprocedures samen met andere voor de vrijwilliger relevante informatie te bundelen in een nieuw 'Handboek brandweer Haren'. Het handboek was ten tijde van de audit in concept af. De definitieve versie zal te zijner tijd aan alle vrijwilligers ter beschikking worden gesteld. Het is verder de bedoeling om het in de kazerne neer te leggen en op intranet te plaatsen.

Brandweer Haren heeft de in derde plaats maatregelen genomen die waarborgen dat de beschikbaar geachte operationele sterkte daadwerkelijk kan worden ingezet. Het korps werkt in weekends bijvoorbeeld met piketdiensten voor bevelvoerenden en chauffeurs. Voor centralisten worden ook op weekdagen roosters gemaakt. De weekroosters en weekenddiensten zijn opgenomen in het oefenschema 2010. De genoemde maatregelen zijn in januari 2010 van kracht geworden. Het is de bedoeling om ze in juni 2010 te evalueren.

1.1.6 Nazorg

Op het gebied van nazorg is de gemiddelde score van brandweer Haren een 3,5. Incidenten worden geëvalueerd volgens een vastgesteld format. Dit format is opgenomen aan de achterzijde van het uitrukformulier. Aan bevelvoerders wordt na iedere uitruk gevraagd om aan te geven of er bijzonderheden waren en of een bespreking nodig is.

Waar het gaat om nazorg aan het eigen personeel, behaalt het korps een bovengemiddeld goede score. Brandweer Haren maakt gebruik van het regionaal opgestelde protocol nazorg brandweerpersoneel en kan net als andere gemeenten een beroep doen op het BOT-team van

Groningen Stad. Het korps heeft daarnaast ook medewerkers opgeleid om de primaire opvang van collega's lokaal te kunnen verzorgen.

1.1.7 Bedrijfsvoering

Op het terrein van bedrijfsvoering is de gemiddelde score van brandweer Haren een 2,4. Uit de audit komen verschillende verbeterpunten naar voren. Brandweer Haren heeft in de eerste plaats geen bestuurlijk vastgesteld beleidsplan Brandweezorg en Rampenbestrijding. Een tweede verbeterpunt is dat evenmin een gemeentelijke verordening Brandveiligheid en Rampenbestrijding opgesteld is.

Een derde verbeterpunt is de inbedding van de positie van de (onder)commandant in het gemeentelijk apparaat. Dit komt omdat de brandweer geen aparte afdeling is maar in plaats daarvan onderdeel uitmaakt van de sectie BORG. De toekomstige ophanging van de brandweer in de gemeentelijke organisatie is op dit moment overigens een thema van discussie. De lijnen tussen de (onder)commandant en de burgemeester zijn kort. Er staan op dit moment bilaterale overleggen met de burgemeester gepland tot in 2011.

Een vierde verbeterpunt is dat de brandweer niet structureel vorm heeft gegeven aan zijn ondersteuning op de terreinen personeel, inkoop, organisatie, facilitaire dienstverlening, automatisering, communicatie, huisvesting, kwaliteitszorg en beleid. De brandweer heeft alleen afspraken gemaakt over de dienstverlening door de gemeentelijke personeelsconsulent. Deze afspraken worden in de praktijk echter slechts in beperkte mate nageleefd. De brandweer doet in de praktijk de meeste zaken zelf. Hij informeert de personeelsconsulent als er een nieuwe vrijwilliger bijkomt.

Een laatste aandachtspunt is dat de zgn. 'koude' risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) van de brandweer op een aantal punten verouderd is. Een aantal verbeterpunten die in de RI&E genoemd worden, zijn door de tijd achterhaald geraakt. Zo staan er verschillende verbeterpunten voor de toenmalige kazerne; deze is inmiddels officieel afgekeurd.

1.1.8 Beleidsontwikkeling en –implementatie

Op het onderdeel beleidsontwikkeling en –implementatie scoort brandweer Haren tenslotte een 2,2. Wederom zijn verschillende punten aan te wijzen waarop verbetering mogelijk is.

De brandweer heeft geen eigen onderdeelscommissie ingericht, maar de vrijwilligers hebben wel stemrecht voor de gemeentelijke ondernemingsraad (OR). Als er zaken bij de brandweer spelen, kunnen de vrijwilligers ook lopende het jaar bij de leden van de OR terecht.

In de tweede plaats zijn medewerkers voor hun informatievoorziening nu nog in grote mate afhankelijk van de (onder)commandant. De mogelijkheden om buiten de (onder)commandant om eigenstandig aan informatie te komen, zijn vooralsnog beperkt. Het korps heeft inmiddels wel stappen gezet om de informatievoorziening aan zijn medewerkers gebruiksvriendelijker te organiseren. Zo is het korps begonnen om zijn website, die een beveiligd deel kent waarop vrijwilligers met een gebruikerscode kunnen inloggen, te vullen met voor vrijwilligers relevante

informatie. Op deze website zal spoedig ook het nieuwe handboek voor vrijwilligers worden geplaatst.

In de derde plaats is men binnen het korps nog niet tevreden over de wijze waarop de vrijwilligers en medewerkers vanuit het management worden geïnformeerd over gerealiseerde prestaties. Op dit moment stuurt de (onder)commandant eens per drie weken mededelingen uit voor het hele korps, aangevuld met periodieke mededelingen voor de bevelvoerders en staf. Daarnaast worden ad hoc per e-mail mededelingen gedaan. Omdat deze werkwijze niet aan de behoefte voldoet (mensen worden mondiger en vragen het korps waarom dingen zijn besloten), wordt op dit moment gezocht naar een nieuwe vorm. Een concrete actie die in dit kader in gang is gezet is dat de leidinggevenden getraind zijn om op een coachende wijze leiding te geven. Een onderdeel hiervan is dat zij opgeleid zijn om te kunnen omgaan met de nieuwe mondigheid van medewerkers.

Een laatste verbeterpunt is dat de brandweer niet structureel aan het bestuur rapporteert over de uitvoering van regionale bestuursbesluiten. Hierdoor kan het bestuur zich geen integraal beeld vormen van de mate waarin lokaal is voldaan aan de regionale afspraken.